

nino obligari, quod in omni sententia censeo esse indubitatum, nam de posteriori et nostra per se patet; de priori probatur. Tum quia ille habet ab Ecclesia stipendium sufficiens titulo beneficii, vel beneficiorum, haec enim differentia impertinens est; nec minuit, sed potius quodammodo auget obligationem. Tum etiam quia, licet tenuerit beneficium per se non obligat, juxta illam sententiam, inchoat saltem obligationem, et ad aliquam orationem, vel partem horarum obligat, ut supra dicebam; ergo si plura beneficia compleant sufficiens stipendium, integre obligabunt.

CAPUT XXII.

UTRUM CLERICUS, HABENS REDDITUS AB ECCLESIA
SINE BENEFICIO, TENEATUR HORAS CANONICAS
RECITARE.

1. *Proponitur status questionis.*—Diximus de beneficio ecclesiastico, prout separari potest a fructibus; nunc e converso dicendum est de fructibus, quando separantur a beneficio, et jus ad percipiendos illos alieui conferatur. In qua re facillime fertur judicium, quando sufficienter constat jus illud, quod ad fructus datur, non esse beneficium: plura vero dubia in hac materia nascuntur, quia incertum vel obscurum est an illud constitutum rationem beneficii.

2. *Prima assertio: quando fructus beneficii dantur propter actionem externam per modum stipendi, non obligant ad officium divinum recitandum.*—Itaque primo certum est, quoties fructus beneficii alicui etiam clericu dantur per modum stipendi propter actionem temporalem, illum non obligari ad dicendum officium divinum. Ita docent omnes Doctores in hac materia. Palud., d. q. 4, n. 12; Turreer., d. 91, in principio q. 5; Sylvest., verb. *Hora*, q. 2, et reliqui. Exempla sunt de illo, qui ad docendam Theologiam, verbi gratia, conductur; nam etiamsi integrum præbendam canonicatus accipiat, si non sit canonicus, non tenetur recitare, quia beneficium non habet; secus vero est, si beneficium ipsum accipiat cum onere legendi, juxta c. 1 de Magistris: ponunt etiam dicti auctores exemplum in matriculariis, id est qui redditus habent in Ecclesia, ut pulsent campanas, vel similia officia faciant. Item in sacrista, qui sine pecuniali beneficio propter illud ministerium suos habet redditus. Ratio horum et similium est, quia lex ecclesiastica solum obligat habentes

beneficium, et quia isti habent sua pecuniali officia, vel servitia, pro quibus accipiunt proportionata stipendia: item regulariter quasi per accidens est, quod sint clerci; nam possent actiones illae per laicos fieri, et interdum fiunt.

3. *Secunda assertio: qui habent ex fructibus Ecclesiae portionem titulo laicis communi, non tenentur ad officium recitandum.*—Hinc secundo certum est eos, qui habent ab Ecclesia pensionem, seu proportionem ex fructibus Ecclesiae, non ut clerci, sed aliquo titulo communi laicis, non teneri ad dicendum officium, ut qui per modum simplicis eleemosynae habent certam portionem in aliquo monasterio ad vitae sustentationem, etiamsi pro tota vita consignatam habeant; nam non est beneficium, sed temporale quid; nam etiam pretio emi potuisse. Idem est de pensione data a Papa alicui laico per modum gratitudinis, propter servitia parentum in Ecclesiae utilitatem, vel aliquid simile. Ratio est, quia licet ille habeat aliquid jus ad redditus Ecclesiae, illud jus non est beneficium, quia non datur propter aliquod ministerium sacrum. Et hoc a fortiori probari potest ex Motu proprio Pii V statim tractando.

4. *Quedam pensiones, quae videntur dari titulo clericali, non obligant ad officium Canonicum.*—Potest enim esse nonnulla difficultas de quibusdam pensionibus, quae videntur dari titulo clericali, ut quando exigunt in persona clericalem statum, saltem per primam tonsuram; nam isti videntur habere fructus cum spirituali jure et titulo, ac proinde teneri ad clericorum officium, quod est recitare horas canonicas. Nihilominus de his etiam semper fuit constans sententia, eos non teneri ad dicendum officium canonicum. Ita tenuit Medina, q. 7 de Oration.; Navarr., c. 7 de Oration., n. 25; Soto, lib. 10 de Justitia, q. 5, art. 3; Ledesma, in 4, part. 1, q. 16, art. 4; Gigas, q. 30, de Pensionibus, qui citat Hieronymum Paulum, in lib. *Provinciale omnium Ecclesiarum*, et alios. Et sumitur etiam ex Paludano, et aliis supra citatis, quamvis generalius loquuntur sub nomine portionum, seu præbendarum, quae tantum ad sustentationem vitae dantur. Et hanc sententiam confirmavit plane Pius V, statim citandus, nam imponendo his pensionariis novum quoddam onus distinctum ab horis canonicas, clare significavit eos non obligari ad pensum horarum.

5. *Pensionarii, qui ante Pium V nihil tene-*

bantur recitare, post illum obligantur ad officium B. Mariae.—Ex hoc ergo principio inferant consequenter citati auctores, pensionarium non teneri ad aliquid recitandum; quod fuit verum ante tempus Pii V, et optime inferebatur, quia Ecclesia tunc nemini impo suerat præceptum recitandi aliquid propter usumfructum, ut sic dicam, aliquorum redditum ecclesiasticorum. Imo extra officium Missæ, et septem horarum canonicarum, nullum præceptum de alia certa oratione vocali inveniebatur in Ecclesia datum pro his, qui ad recitandum officium canonicum non tene bantur: cum ergo ante Pium V pensionarii non tenerentur ad dicendum officium canonicum, ad nullam omnino orationem vocalem ex vi pensionis tenebantur. Ratio vero erat, quia talis pensio re vera non est beneficium: item quia tunc non dabatur propter aliquod officium. Dices: Ergo injuste dabatur. Res pondetur, negando consequentiam, quia ex justa dispensatione Papæ poterat dari, vel in gratitudinem, ut dicebamus, vel in eleemosynam, vel ad juvandos juvenes in studiis litterarum, vel in ordine ad militiam Ecclesiae defensioni necessariam, vel aliis de causis. Pius autem V, sua constitutione præcepit pensionariis clericis, quando ut clericu percipiunt, ut officium parvum Beatæ Virginis recitent, et aliter non faciant fructus suos, juxta proportionem infra declarandam, cap. ult. Quod præceptum sine dubio obligat, nec potest aliquis excusari dicens, constitutionem illam non esse usu receptam; nam pontificia constitutio ipsa obligat ut recipiatur, et hanc vim semper habet, quandiu per contrariam consuetudinem, sciente et connivente Pontifice, abrogata non est, quod de illa constitutione dici non potest: nam ex tunc Theologi, et Canonistæ docti et pii semper docuerunt esse servandam, sicut revera a timoratis servatur. Et qui illam transgressi sunt, fructuum compensationem a Pontifice postulare solent, quae non facile, nec sine competenti satisfactione conceditur, ut mihi constat, saltem de Hispania. Quod est apertum signum, legem illam non esse ex tacito consensu Pontificis abrogatam.

6. *Limitatio Pii V, secundum quam nec clericu nec religiosi militares tenentur recitare officium B. Mariae.*—Additur autem in eadem lege limitatio, ut solum eos obliget, qui ut clericu pensionem accipiunt. Dicuntur autem accipere ut clerci, quando status clericalis in eis requiritur, ut sint talis pensionis capaces; si ergo pensio detur sine hac conditione, non inducit obligationem recitandi officium Virginis, etiamsi detur personæ regulari laicæ, ut militi Sancti Joannis, etiamsi aliquo modo ratione professionis ecclesiastica persona sit, et licet illi ut regulari detur, quia nihilominus non datur ut clero; hoc enim propriæ et rigorose accipiendum est. Aderto tandem circa hoc præceptum, non ita limitari ad preces Virginis, quin si pensionarius velit, possit canonicum officium recitare, per quod melius satisfaciet suo muneri, quam si preces Virginis diceret, quia intentio Pii V in illa lege non fuit excludere officium canonicum, sed solum non imponere tantum onus. Quod ex ipsa materia, et fine præcepti est satis notum. Quapropter non dubito quin clericus in sacris habens pensionem, satisfaciat dicendo horas canonicas, etiamsi preces Virginis non dicat; quia si sacerdos habens proprium beneficium amplius non obligatur, non est verisimile voluisse Pium V pensionario clericu majus onus imponere. Idemque est de clericu in minoribus habente simul beneficium et pensionem: unde dicendum est, tulisse Pium V legem illam propter eos clericos, qui alio titulo ad canonicum officium non obligantur, et illis non interdixisse quin possint canonicum officium dicere, et illo satisfacere, si velint, sed solum noluisse ad hoc illos obligare, sed tantum ad Virginis preces.

7. *Dubium incidens de præstimonio.*—*Probatur auctoritate.*—Statim vero hic annexitur dubium de præstimonio, que in Hispania maxime sunt in usu, an in hoc ordine pensionum sint anumeranda. Aliorum enim opinio est, haec non esse beneficia ecclesiastica, sed pensiones; sunt enim portiones quædam a redditibus beneficiorum abstractæ et designatae, ut per modum subventionis vel adjutorii ad studia peragenda juvenibus conferantur, ut eo modo possint com mode erudiri, ut postea Ecclesiae inserviant; unde considerato fine talis institutionis, non videntur haec beneficia ecclesiastica, quia non dantur propter aliquod saerum ministerium, quod sit quasi finis proximus, et officium propter tale stipendum aliquando exercendum, sed tantum propter studium ordinatum ad sacrum ministerium tanquam ad finem remotum, ad quod ministerium postea non obligatur quis ex vi solius præstimonii, nisi quatenus per aliud beneficium proprium ei collatum, vel per sacram ordinationem fuerit obligatus. Atque ita sensit de his præstimonis Medina, q. 7 de Orat. Et sequitur Palatius, in 4, d. 15,

disp. 9. Gigas etiam, q. 28, de Pension., n. 5, Panormitan., 2 volum., consil. 47, ubi probat, præstimonium esse beneficium, quia habet omnes qualitates proprii beneficii; numerat autem quatuor aut quinque proprietates, scilicet, quod tantum personæ ecclesiastice, per ecclesiasticum Prælatum dari possit, pure, et sine pacto, et in perpetuum, et quod habeat aliquid spiritualitatis cui annexatur, seu officium aliquod divinum, propter quod detur, quas omnes dicit reperiri in præstimonio, quod tamen ipse non probat, præsertim de ultima, in qua est difficultas. Unde si quis recte consideret, ille supponit, quod hic probare intendimus, et ex annexione seu obligacione ad officium divinum, insert esse beneficium: auctores autem primæ sententiae potius a contrario, quia putant non esse beneficium, inferunt non obligare ad officium.

8. Secunda et verior sententia, etiam ante Pium V, præstimonium obligare ad recitandum officium canonicum. — Probatur auctoritate.

— Qualitates beneficii quales ex Panormitan., et quot esse debent. — Probabilior tamen sententia est, eum, qui habet præstimonium, teneri ad dicendum officium canonicum. Ita tenet Navar., c. 21 de Orat., n. 9; Soto, 1.10 de Just., q. 5, art. 3. Et sine dubio hoc sensit Gigas, q. 30, de Pensionib., n. 1, dicens pensionem, intitulatam ad aliquam partem fructuum alterius beneficii, esse ecclesiasticum beneficium, et ideo qui illam habet, teneri ad officium recitandum. Præstimonium enim propriissime dici videtur pensio intitulata; nam portio illa, quæ præstimonium dicitur, erecta est ut conferatur speciali et spirituali titulo. Quæ sententia probari potest ex c. ult., de Concessione Præben., in 6, ubi præstimonium cum aliis beneficiis ecclesiasticis annumeratur. Item induci potest. *Quamvis*, de Præbendis, in sexto, ubi dicitur litteras super obtinendis beneficiis impetratas restringi debere; restrictio autem per hæc verba explicatur: *Ei non in pensione, sed in beneficiis ecclesiasticis tantum volumus provideri*. Ubi solam pensionem a beneficiis distinguit, et sub illis præstimonium comprehendet, nam et vi illius rescripti provideri quis potest et debet de præstimonio. Et confirmatur ex c. *Conquerente*, de Clericis non residentibus, ubi similis portio separata ab alio beneficio cum jure ad illam, et sine obligatione ad servitium, beneficium ecclesiasticum appellatur, quod profecto esse non potest aliud nisi præstimonium. Et sermonem ibi esse de proprio beneficio sentit ibi Abbas, et Gigas supra, illum referens, et q. 28, n. 20, ubi etiam allegat Doctores, in Clement. prima, de Supplenda negligentia prælatorum. Possuntque ad hanc sententiam confirmandam multa sumi ex

Panormitan., 2 volum., consil. 47, ubi probat, præstimonium esse beneficium, quia habet omnes qualitates proprii beneficii; numerat autem quatuor aut quinque proprietates, scilicet, quod tantum personæ ecclesiastice, per ecclesiasticum Prælatum dari possit, pure, et sine pacto, et in perpetuum, et quod habeat aliquid spiritualitatis cui annexatur, seu officium aliquod divinum, propter quod detur, quas omnes dicit reperiri in præstimonio, quod tamen ipse non probat, præsertim de ultima, in qua est difficultas. Unde si quis recte consideret, ille supponit, quod hic probare intendimus, et ex annexione seu obligacione ad officium divinum, insert esse beneficium: auctores autem primæ sententiae potius a contrario, quia putant non esse beneficium, inferunt non obligare ad officium.

9. Certum est non esse certum, an præstimonium inter pensiones, aut beneficia sit numerandum ex antiquo jure. — Denique hæc res fortasse esse poterat dubia de jure antiquo, nam ex nullo textu sufficienter probatur; præstimonium esse proprie beneficium ecclesiasticum secundum rigorosam et strictam appellatiōnem, quamvis interdum sub ea voce generalius sumpta comprehendatur, quod solum probat dictum c. ult., de Couces. Præben.; in alio autem c. *Quamvis*, incertum est an præstimonium sub pensione vel sub beneficio debeat comprehendendi, et ita posset textus ille in contrarium induci, quia multi putant sub litteris de obtinendo beneficio non comprehendendi præstimonium. Imo Panormitan., in dicto consilio 47, expresse definit, in litteris gratiae concessis etiam expresse ad beneficium cum cura, vel sine cura, sub his vocibus non comprehendendi præstimonium, præsertim, inquit, cum in eis sit facienda stricta interpretatio propter ambitionem comprimentam, juxta dictum caput *Quamvis*. Cum ergo lex Concilii Constant. etiam loquatur de habentibus beneficium cum cura vel sine cura, et materia illius sit restringibilis, non comprehendit præstimonium. Et omnia quæ ibi adducit Abbas ad illam resolutionem confirmandam, hanc partem suadent. In alio autem c. *Conquerente*, incertum est an portio, de qua ibi fit mentio, fuerit simplex præstimonium, et Panormitan. sentit, fuisse potius beneficium ad servitium Ecclesiæ, et adjutorium parochi institutum. Non constat igitur satis ex jure, ad quem finem, et quomodo fuerint præstmonia instituta, atque an habeant propriam beneficiorum naturam, quæ est dari propter aliquod divi-

num officium. Unde etiam inter canonistas, multi negant præstmonia in titulum, sive pro titulo beneficii assignari, ut refert Rebuff., in Pract. Cancellariae Apostol., sub titulo *Notabilia super vacantibus non reservatis, § Beneficii appellatione*. Quamvis alii oppositum senserint, quos ibi etiam commemorat, ipse autem rem ambiguam relinqueret videtur. Erat ergo res dubia, et ideo non erat improbabilis opinio Medinæ.

10. Vera sententia: post Motum proprium Pii V, præstmonia propter officium dantur, et propria collatione, ac spirituali titulo conferuntur, adeoque obligant ad officium Divinum. — Ad tollendam autem hanc dubitationem addidit Pius V in suo Motu proprio hæc verba: *Declarantes præstmonia, præstmoniales portiones, et qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino servitium habentia obtinentes, cum predictis pariter comprehendendi*. Jam ergo dubitare non licet, sive hoc sit, quia illa beneficia discursu temporis, et usu Prælatorum, et (quod caput est) confirmatione Pontificis mutarunt naturam, et cum antea non essent propter officium instituta, jam propter illud dantur propria collatione, et spirituali titulo. Sive quia hanc eamdem rationem a principio haberunt, quia non repugnat quod erecta fuerint ad juvandos juvenes in studiis, et quod habuerint annexum onus recitandi.

11. Capellaniæ collativæ sunt vera ecclesiastica beneficia, atque adeo obligant ad officium canonicum; Capellaniarum duo genera. — Aliud dubium hic esse solet de capellaniis, an qui capellaniæ habet, recitare teneatur: et ratio dubii est, quia videtur recipere fructus per modum ejusdem stipendi et mercedis, non vero propter proprium titulum beneficii. Sed in hoc communis resolutio est, duplices esse capellaniæ: quasdam, quas collativas vocant; alias non collativas, id est quæ a patronis etiam laicis conceduntur sine collatione ecclesiastici Prælati. Quæ duo genera capellaniarum ab institutione habent distinctionem: interdum etiam laici relinquunt bona sua cum hoc onere, ut certa quædam pensio quotannis alicui clero detur, ut tot missas dicat; inde ergo consurgit capellania non collativa, quæ in eo statu perseverat. quandiu institutio consuetudine aut auctoritate Prælatorum Ecclesie non mutatur. Collativa autem fit, quando auctoritate Episcopi erigitur, etiamsi ex bonis laicorum dotata sit, et jus præsentandi personam sit patrono laico reservatum. Capellania ergo collativa sine dubio inducit obligationem re-

citandi officium canonicum, quia est verum ecclesiasticum beneficium; habet enim omnes conditiones ad beneficium requisitas, ut facile uniuersitate patebit, applicando illas, quas ex Panormitano dubio precedenti retulimus.

12. Capellaniæ non collativæ non sunt ecclesiastica beneficia, atque ideo non obligant ad officium divinum. — Capellania autem non collativa non obligat ad officium canonicum ob contrariam rationem, quia non est beneficium ecclesiasticum, ut patebit etiam easdem conditions applicando; ex quibus illa est maxime nota, quod non datur per provisionem et auctoritatem Prælati ecclesiastici; repugnat enim beneficium ecclesiasticum institui vel conferri a laico sine interventu spiritualis potestatis. Ita fere Medin., d. q. 7; Navar., c. 20, de Orat., n. 17; Ledes., in 4, p. 2, q. 16, art. 4, dub. 5. Et hoc videntur intendere Summistæ, qui declarant beneficium obligare ad recitandum, etiamsi sit de patrimonio institutum, ita ut patrimonium factum sit beneficium, et non alias, ut ait Sylvest., ex Zabarel., verb. *Hora*, q. 2, § *Secundum*; Tabien., n. 1; et Armil., n. 1. Qui etiam advertunt, quod licet is, qui habet capellaniæ collativam non possit per se illi satisfacere in Missis, vel aliis oneribus persolvendis, quia est puer, vel impeditus, et ideo per alium inserviat, non excusat obligatione dicendi officium per se, tum quia (ut sæpe dixi) hoc est onus personale, et sacrificium laudis, et fructus snorum labiorum, ut dicitur in Clement. 1, de Celebr. Miss.; tum etiam quia ille alius, per quem dicentur Missæ, vel simile aliud officium, non tenetur ex vi stipendi, quod recipit, dicere officium canonicum, quia respectu illius illud non est beneficium; ergo onus dicendi officium canonicum manet apud capellum.

13. An qui recipiunt servitium beneficii in commendam teneantur ad officium divinum. — Hinc vero nascitur aliud dubium, de his qui recipiunt servitium beneficii in commendam, an teneantur recitare canonicum officium; videntur enim non teneri, quia non sunt beneficiati, cum non habeant proprietatem beneficii, sed tantum servitium: cuius etiam argumentum est, quia sæpe hæc commendatio fit ad tempus, ut patet in vicariis, qui ad annum, vel simile tempus constituuntur, et ad nutum amoveri possunt. Idemque videtur esse de his beneficiis regularibus (manualia interdum vocantur) quæ conferuntur religiosis a suis prælatis, ut ibi inserviant, quandiu suis prælatis placuerit, et ad nutum eorum revocen-

tur, nam isti omnes non possunt dici habere rem seu qualitatem. Ratio est, quia solum beneficium ecclesiasticum, de cuius ratione est ut sit perpetuum, et per institutionem canonica conferatur, c. 1, de Regul. Jur., in 6. Denique idem esse videtur de capellano, quem parochus sibi adsciscit, ut in ministrando ipsum adjuvet, nam ille etiam non tenebitur officium recitare, quia revera beneficiatus est, sed stipendiarius, et mercenarius conductus, non ad recitandum officium, sed ad ministranda sacramenta, vel Missas dicendas, et similia publica onera supportanda.

14. *Qui habet beneficium integre commendatum quoad totam administrationem ejus, licet non sit perpetuum, tenetur dicere officium divinum.* — Ad hæc breviter dicendum est primo, eum, qui habet beneficium integre commendatum quoad totam administrationem ejus, teneri ad dicendum officium, etiamsi commissio illa seu commendatio Ecclesiae non sit ereta in titulum beneficii, neque in perpetuum conferatur. Ita docent Medina, Ledesma, et Navar. supra, n. 16. Et præcedenti etiam capite a nobis dictum est de illo, qui renunciat alteri beneficium, retenta tota administratione cum fructibus. Idem enim est in præsenti, nam parum refert quod fructus sint plures vel pauciores, quia hæc obligatio non nascitur velut per se ex fructibus, sed ex obligatione susceppta ad totam administrationem. Itaque licet hic non obligetur ratione beneficii, quod ipse habeat, obligatur, quia subrogatus est loco habentis beneficium, cum tota obligatione beneficii ab ipso acceptata; pro tunc enim illa obligatio æquivalet titulo beneficii quoad omnia ejus onera, nam pactum humanum, quod ibi tacite intervenit, hanc vim habet. Sicut etiam ille tenetur ad sacramenta ministranda, et alia officia beneficii exequenda.

15. *Si alicui commendetur beneficium quoad exteriora solum servitia Ecclesiae, ille ex eo non tenetur ad officium canonicum.* — Dixi autem, integre commendatum quoad totam administrationem, quia si solum commendetur quoad exteriora et publica servitia Ecclesiae, ex vi hujus commendationis non tenebitur ad dicendum officium canonicum; ut, verbi gratia, si beneficiatus proprius, absfuturus ab Ecclesia sua propter negotia, illam commendet amico, aut mercenario clero seculari, aut religioso, ut pro se toto illo tempore inseriat, non tenebitur substitutus ille ex vi oneris, quod in se suscipit, officium dicere, nisi quatenus publice in ecclesia illud canere necessarium fuerit, juxta ejusdem ecclesiae mo-

publicum et externum ministerium est illi commendatum. Item, quia obligatio recitandi privatum officium semper manet apud proprietarium, ita ut non possit alteri illam delegare, ut ex dictis colligitur. Ergo substitutus non tenetur illa obligatione, quia non debet multiplicari sine causa et necessitate, unde nisi ex speciali pacto satis expresso substitutus in eo easu ad hoc obligetur, non est censendus ita obligari; quando autem intervenierit tale pactum, substitutus quidem obligabitur ex justitia pacti, non tamen propterea exonerabitur proprietarius sua obligatione, nam est personalis, et ex beneficio, quod semper habet. Et hujusmodi videtur esse talis substitutio, vel commendatio, quoties propria voluntate et auctoritate ipsiusmet beneficiarii fit ad supplendam ejus absentiam; securus vero est quando tota administratione beneficii commendatur auctoritate Pontificis, vel Prælati, aut quia beneficium est unitum alicui religioni militari, vel alteri, cum onere constituendi ibi vicarium, qui portet omnia onera beneficii; quæ vicaria si perpetua sit, beneficium ecclesiasticum reputatur, et per Prælatum ecclesiasticum conferenda est. Si vero ad tempus tantum detur, pro eo tempore, qui recipit illam commendam, recitare tenetur, propter rationem jam dictam. Et idem est de illo, cui auctoritate Papæ commendaretur tota ecclesiæ administratione, quamdiu beneficiatus puer, ex dispensatione factus, recitare non valet, quia tunc totum onus beneficii, etiam quoad recitationem, intelligitur vicario commissum, ne ecclesia ullo officio privetur. In hoc ergo sensu locuti sunt citati auctores, idemque est quando, vacante ecclesia parochiali, Episcopus ibi vicarium constituit, et in similibus casibus, ubi eadem ratio intervenit.

16. *Qui habent officia manualia tenentur ad officium recitandum.* — Atque hinc constat a fortiori, idem dicendum esse de habentibus beneficia manualia, nam sine dubio tenentur ad officium recitandum. Quia sive illa sint proprie beneficia, sive non, in se suscipiunt totam beneficii administrationem, ad quam (ut saepe dixi) pertinet etiam divini officii recitatio. Eo vel maxime quod hæc beneficia aliquo modo perpetua sunt, quatenus non dantur ad definitum tempus, sed de se durare semper possunt, licet includant dependentiam a Prælato, a quo auferri seu revocari possunt, juxta Clem. unic., de Supplenda neglig.

Prælator., in quo quamdam majorem proprietatem beneficii participant, juxta ea, quae Sylvester. notat, verb. *Dignitas*, in principio. Denique pro eo tempore necesse est, ut onus illud recitandi, quod illi beneficio respondet, ad aliquam determinatam personam pertineat, quia alias non esset sufficienter tali ecclesiæ provisum; sed non cadit in alium, nisi in hujusmodi administratorem seu beneficiarium; ergo ille tenetur recitare ratione talis beneficii.

17. *Capellanus seu coadjutor conductus, datus proprio parocho ad eum jurandum, non obligatur ad recitandum ex eo titulo.* — Secus vero est de capellano, seu coadjutore conducto, vel dato proprio parocho, seu beneficiario, ut ab ipso juvetur in ecclesiæ administratione; nam de illo videtur esse eadem ratio, quæ de vicario, relicto solum ut supplet absentiam parochi in externa ecclesiæ administratione. Unde non obstante illo adjutorio, quod attinet ad recitationem officii, totum munus integrum manet apud proprietarium, et alter solum est stipendiarius, non ut relevet proprietarium ab onere recitandi, sed solum ab aliis ministeriis; ergo talis coadjutor, vel capellanus, ex vi stipendi sui non tenetur recitare. Et ita docet Medin., q. 7, de Orat. Addit vero limitationem de qua statim dicetur.

18. *Dubium de coadjutoribus.* — Tandem hic occurrit ordinarium dubium de coadjutoribus beneficiorum, prout nunc sunt in usu, anteneantur recitare officium canonicum ex vi coadjutoria. Est autem de his specialis ratio dubitandi, quia non sunt tantum quasi stipendiarii ad tempus, seu ad vitam proprietarii, sed etiam sunt successores in beneficio ipso facto, et sine nova collatione, unde videntur jam habere titulum beneficii, et nonnullos redditus, quia semper habent aliquam congruam portionem designatam; habent etiam sedem in choro, et vocem in capitulo; cur ergo non tenebuntur recitare? Confirmatur primo, quia coadjutor hujusmodi est vere canonicus; ergo habet obligationem recitandi ex vi canonicatus, cuius jam suo modo habet titulum et possessionem, et ratione illius habet administrationem, saltem secundo loco, et in absentia proprietarii. Consequentia videatur clara, et antecedens patet, quia ille admittitur ad honores et actus proprios talis beneficij. Confirmatur, quia institutus in canonicum, ita ut habeat sedem in choro, et vocem in capitulo, licet sit ita institutus sine præben-

da, ut primam vacantem obtineat, tenetur ad horas recitandas, maxime si distributiones recipiat: ergo a fortiori tenebitur coadjutor. Antecedens docent Palud., 4, d. 5, quæstione quinta, n. 5; Turrecr., d. 19, in princ., q. 14. Quia ille vere habet beneficium ecclesiasticum, argumento cap. Cum M. de Const.; ergo idem erit in præsenti. Confirmatur tertio, quia coadjutor, datus Episcopo auctoritate Papæ, est vere Episcopus, ut sentit Gloss. per textum, in c. *Non autem*, 7, q. 1, verb. *Ut non succederet.* Quam probant Panorm., in c. *Quoniam*, de Officio ordin., n. 4; et Cardin., cons. 70; ergo similiter coadjutor datus canonico auctoritate Papæ est vere canonicus; ergo obligatur.

19. *Coadjutores non tenentur recitare.* — *Coadjutoria non est beneficium.* — Nihilominus dicendum est hos coadjutores non teneri ad officium canonicum recitandum. Ita tenet Medin., de Orat., c. 7, non sine formidine; ita enim concludit: *Hoc videtur tenendum soli rationi innitendo, interim quod aliqua determinatio in oppositum occurrat.* Idem tenet Navar., c. 2, de Orat., n. 18. Probatur primo, quia obligatio recitandi semper manet apud proprietarium; ergo non obligat coadjutorem. Probatur consequentia: ex uno beneficio non obligantur duo ad recitandum. Item principalis et coadjutor non obligantur ad Missas, et alia officia duplicita; sed si unus implet, alter non tenetur; ergo si onus recitandi manet apud proprietarium, non transit ad coadjutorem. Secundo, est propria ratio a priori, quia coadjutoria non est beneficium ecclesiasticum; ergo non obligat ad recitandum. Probatur consequentia, quia in dictis constitutionibus Concilii et Pii V, nec specialiter nominatur, nec sub generali nomine beneficij ecclesiastici comprehenditur. Antecedens autem esse omnium, nemine contradicente, docet Navarrus, in c. *Si quando*, de Rescript., Prelud. 5, num. 10. Idem sentit Thomas Campesi., tractat. de Coadjut. Episcop., n. 8; Gambar., de Offic. et Potest. legat., lib. 4, num. 285; et Redoan., tractat. de Simon., 2 p., c. 28. Tradit Abb., in c. *De Rectoribus*, cum tribus sequentibus de Cleric. ægrot. minis. Et ibi communis, et in c. *Grandi*, de Supplen. negl. Prælat., in 6, et ex ejusdem juribus hoc sumitur. Nam licet illa jura et eorum interpretes loquantur de coadjutore tantum ad tempus vel ad vitam dato, sine futura successione, hoc nihil obstat, quia futura successio non dat jus in re, sed ad rem, ut ipsum nomen præ se fert. Et constat, quia

princeps filius regis, licet futuram successiōnem habeat, nondum est rex, nec successor imperatoris est imperator, et sic de aliis. Confirmatur, quia, unum beneficium non potest simul esse in duobus; sed principalis retinet integrum beneficium; ergo coadjutor ex vi solius coadjutoriae nullum beneficium habet; ergo nec ad recitandum obligatur. Denique ita declaratum est a S. D. N. Paulo V., ad petitionem hujus Ecclesiae Cathedralis Conimbricensis, in quodam Brevi anni 1606, in quo inter alia declarat, coadjutores canonicorum non esse vere canonicos, nec pro talibus habendos, viventibus coadjudicis; idem ergo est de coadjutoribus in quibuscumque aliis beneficiis.

20. *Argumentis satisfit.* — Et ita facile patet responsio ad rationes in contrarium. Ad primam enim negamus coadjutorem habere titulum beneficii in re, sed tantum in spe, seu jus ad rem. Neque obstat quod succedat sine nova collatione, quia per concessionem talis coadjutoris fit collatio quasi sub conditione, seu pro tali eventu, et ideo illo eveniente, seu impleta conditione, ipso facto perficitur collatio, quae prius erat quasi pendens. Neque obstat quod coadjutor ex vi coadjutoriae habeat vocem in capitulo, quia id non est ex vi tituli, sed quia ei conceditur, ut etiam quoad hoc proprietarium juvet. De sede autem in choro ordinatum est, ut coadjutor non in loco proprietarii, sed ultimo loco post proprios canonicos sedeat, quia revera non est canonicus; et ita solum conceditur ille locus ratione actualis ministerii.

21. *Coadjutor canonici non est canonicus.* — Et ita etiam patet responsio ad confirmationem primam; negatur enim assumptum, scilicet coadjutorem esse vere canonicum, quia licet vulgo ita nominetur propter jus ad succedendum, vere non habet canoniam, neque præbendam, neque habet titulum vel possessionem canonicatus, sed coadjutoriae tantum, et quoad illam habet jus in re, quoad canonicatum autem tantum ad rem. Cujus etiam signum est, quia post decesum proprietarii novam possessionem accipere debet, ut in dicto Brevi habetur, unde etiam incipit facere propriam residentiam novorum canonicorum, nisi speciali indulto antea fuerit illi concessa. Unde ad probationem dicitur, coadjutorem tantum admitti ad actus administratoris, et quasi vicarii seu capellani, et ad honores huic ministerio proportionatos. Ad secundam confirmationem negatur similitudo, quia in-

stitutus in canonicum cum jure ad primam præbendam, licet nondum illam sit consecutus, est vere canonicus, et habet actu beneficium quoad spirituale jus, et licet non habeat præbendam, aliquas distributiones recipit; coadjutor vero non habet beneficium. Ad tertiam confirmationem, idem dicendum est de coadjutore Episcopi, quia non est prelatus, nec Episcopus quoad beneficium, licet forte consecratus sit, ut nunc esse solet. Hoc tamen intelligitur de jure ordinario. Nam de potentia absoluta forte posset Pontifex concedere coadjutorem Episcopo, qui vere et actu simul cum illo esset prelatus et Episcopus, quod intendunt Glossa. et Panormit. ibi citati. Et de facto legimus Augustinum ordinatum fuisse Episcopum simul cum Valerio; inde tamen non potest sumi solidum argumentum, quia non per dispensationem Papæ, sed per ignorantiam factum est, ut ipse Augustinus postea cognovit et conquestus est, ut Possid., in Vit. August., c. 8, refert, et late Baron., tom. 5 Ann., anno christi 395, n. 31 et 32.

22. *Dubium.* — Quæri vero potest an coadjutor teneatur saltem dicere officium Beatissimæ Virginis tanquam pensionarii, juxta motum Pii V. Ad hoc vero juxta principia posita brevissime dicendum est, si coadjutor habeat propriam pensionem super beneficium, sine dubio teneri ad officium Virginis, nisi alias canonicum recitet, quia recipit talem pensionem ut clericus, ut per se notum est; suppono enim esse coadjutorem in spirituibus. Si vero solum recipiat ex fructibus beneficii aliquam sustentationem per modum stipendi, non tenebitur, quia non comprehenditur sub Motu Pii V, et alias satisfacit sua obligationi, suum ministerium implendo, sicut de capellanis dictum est.

CAP. XXIII. QUOD OFFICIUM CLERICI PRIVATIM RECITARE DEBEANT.

381

modi coadjutorem, etiam dum actu administrat. Nam licet teneatur, verbi gratia, ad chori assistantiam, satisfaciet suo muneri assistendo vel canendo, licet in genere non recitet, juxta superius dicta. Hæc autem intelliguntur ex vi solius coadjutoriae, prout est in usu communis et ordinario. Nam si Papa velit ad hoc extendere coadjutoriam, sine dubio posset ex rationabili causa, qualis esset impotentialia proprietarii etiam ad horas dicendas. Sed tunc ille non erit coadjutor, de quo nunc loquimur, sed esset vicarius, cui tota administratio beneficii commissa est, de quo jam diximus teneri tunc, non ratione proprii beneficii, sed ratione pacti, ut dixit Navarrus, qui non aliud sentire visus est.

23. Tandem quæri potest an isti coadjutores teneantur saltem dicere officium Beatissimæ Virginis tanquam pensionarii, juxta motum Pii V. Ad hoc vero juxta principia posita brevissime dicendum est, si coadjutor habeat propriam pensionem super beneficium, sine dubio teneri ad officium Virginis, nisi alias canonicum recitet, quia recipit talem pensionem ut clericus, ut per se notum est; suppono enim esse coadjutorem in spirituibus. Si vero solum recipiat ex fructibus beneficii aliquam sustentationem per modum stipendi, non tenebitur, quia non comprehenditur sub Motu Pii V, et alias satisfacit sua obligationi, suum ministerium implendo, sicut de capellanis dictum est.

CAPUT XXIII.

QUODNAM OFFICIUM DIVINUM TENEANTUR DICERE
CLERICI CUM PRIVATIM RECITANT.

1. *An recitare juxta hoc vel illud Breviarium hujus vel illius ecclesiæ, cadat sub præceptum.* — Diximus de personis quæ ad privatim recitandum divinum officium, quando illud in choro publice non dicunt, obligantur; nunc modum explendi hanc obligationem declarare necesse est, quod prosequemur discurrendo per omnes circumstantias hujus actionis, incipiendo ab objecto seu materia ejus, sicut de publica oratione fecimus. Primum ergo omnium occurrit quæstio illa superius inculcata, utrum recitare juxta hoc vel illud Breviarium, seu juxta hujus vel illius ecclesiæ ritum, cadat sub præceptum. In quo ritu possumus loqui, vel de ipsa substantia horarum (ut sic dicam) in communi, et comparando diversa ritualia, seu breviaria inter se; vel

possimus loqui de eodem ritu ejusdem Breviae applicato ad varia tempora, vel ad hos vel illos dies, et ad hos vel illos Sanctos, ut quod tali tempore et die, de tali Sancto aut mysterio, aut de feria fiat officium. Quod ergo ad substantiam officii spectat, loqui possumus aut de jure communi, aut de speciali jure Pii V supra explicato. Et quidem si hoc jus Pii V fuisse omnino universale, vel ubique receptum, sufficeret dicere illud esse observandum, etiam in privata recitatione; tamen quia non ubique obligat, et ubi non obligat, jus antiquum servandum est, ideo de utroque breviter dicere est necesse. Et quoniam ex antiquo jure facile intelligetur particolare, seu novum, illud prius explicabimus.

2. *Prima assertio: clericus, qui horas privatim dicere tenetur (stando in jure communi), ad eas obligatur quæ juxta Breviarium in sua Diœcesi approbantur, aliter non satisfacit.* — Dico ergo primo: unusquisque clericus, qui ad horas canonicas privatim dicendas obligatus est, tenetur eas dicere (stando in jure communi), juxta Breviarium in sua Diœcesi vel ordine approbatum et receptum; et alioquin suo muneri non satisfacit. Hæc assertio sumitur ex c. *De iis et c. Placuit*, d. 42, in quibus in eadem diœcesi, metropoli, archiepiscopatu, seu provincia, idem psallendi ordo servari præcipitur. Verum est ibi esse sermonem de recitatione publica, et in choro. Unde videtur sumi argumentum vel a paritate rationis, vel quia recitatio privata quasi subrogatur loco publicæ in his qui choro non tenentur assistere, vel de facto non intersunt, et ideo debet secundum eamdem regulam dici, vel quia membrum debet corpori conformari. Unde in Concilio Agathens., c. 30, de hoc officio dicitur: *Convenit ordinem Ecclesiæ ab omnibus æqualiter custodiri*; idem c. *Convenit*, de Consecr., d. 5. Et hac fere ratione utitur D. Thomas, Quodlib. 4, art. 13, ubi concludit, unumquemque debere conformari eorum consuetudini, cum quibus vivit. Et ita Cajetan., ver. *Hora*, § 2, magis ex consuetudine, quam ex jure hanc obligationem colligit. Tandem optime videtur hoc confirmari ex Clementina 2, de Celeb. Miss., ubi conceditur clericis secularibus, et religiosis commensalibus Cardinalium et aliorum Pontificum, ut possint illis conformari in officio, et ut non teneantur aliud dicere; ubi Glossa, verbo *Indulgemus*, recte notat, absque illo privilegio id non licuisse; tenebatur ergo antea unusquisque suo ordini,